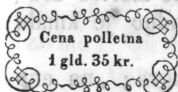

GLASNIK SLOVENSKI.

Lepoznansko-podučen list.

Odgovorni vrednik in izdatelj : A. Janežič.

Št. 9.

V Celovcu 1. maja 1859.

3. zv.

Pesnik.

(Zložil A. Okiški.)

„Vsesilna moč nadzvezdnega vlijanja
Objema pesmonosno mu sercé,
In brez skerbi do tujga poslušanja
Mu pesem klije, raste, v cvetje gre.“
Rodoljub Ledinski.

Podoben Pythii je duh človeški,
Ki mu Apol — v nevidni svet ozir:
Ki mu — je dal visoki dar nebeški,
Da nosi v sebi pesem sladkih vir.
Obdá, ko pride ura pred neznana,
Navdušenja ga nezmagljiva moč,
Je domišljije svetla luč prižgana,
Mu jasni dan — oči telesnih noč.

Visokemu poklicu zvest ostane,
Za srečo, za bogastvo mar mu ni.
Le njemu čudne so skrivnosti znane,
Ki hrani vir jih sladkih harmonij;
Tedaj serc nečutljivih ne presune:
V sorodnih persih čutja se zbudé,
Le v teh, ko oglasé se njega strune
Preljubeznjivo mični glas doné. —

Zdaj večno skriti jezik se omaja,
Glasove razumljive govori,
Ki z njimi serce pesniku navdaja,
In stvar prečudna — pesem — se rodi!
Rojena v persih gladko se izliva
Na beli dan in gre med daljni svet;
Poet pa svoje sad osode vživa,
Vesele ali žalostne, ko pred.

In nevermljive pesmi še donijo,
Ko krije ga tihotna groba noč;
Prihodnje čase vse ga še slavijo,
Kjer kolj odkrijejo čarobno moč.
Zató poklicu pesnik zvest ostane,
Za srečo, za bogastvo ni mu mar.
Le njemu radost — so britkosti znane,
Ki jih pesništva ima nebeški dar.

Ceptec.

IV.

To storil je neznan koren,
Neznan koren, koren lečen.

Narodna.

Preteklo je precej časa po tetini smerti. Šlo je poletje, šla je jesen, za njo zima, in nastajala je vesela spomlad. In ta še le je prinesla Marjeti zdravje.

Župan je bil v velikih skerbéh zavoljo edinega otroka, bal se je za Marjeto kot za lastno življenje. O ženitvi pa je obmolknilo vse. Matevževce je ni vzel nikdar v misel, in tudi Racar je ni več razlagal po vasi, le sam seboj jo je pretuhtoval in vravnoval, ker upanje na starašinstvo mu ni dalo miru. Ko se je pa ozdravilo dekle, ni mogel več molčati. Matevževce je šel ravno h Kokolju v kerčmo.

Racar to viditi, gre za njim, in si ga ukaže prinesti eno merico zraven njega. Dolgih ovinkov ni ravno znal delati, navadno je kmalu pravo izcimil.

„Boter,“ reče Matevževcu in si nekako z nožem igra; „na eno reč smo pa že vendar skoraj popolnoma pozabili.“

„Lahko mogoče,“ odverne Matevževce.

„Pa bi ne smela biti taka,“ popravi Racar. „Županova Marjeta je že zdrava in zopet lepa in rudeča, kot je bila.“

„Bolezen se ji pa le še pozna“ reče Matevževce zamišljen. Ubogo dekle je dovolj prestalo. Človek bi ne verjel, da more strah toliko škodovati.“

„Pasja vera!“ rentaçi Racar in si popravlja klobuk, „še zdaj me ne razumite. Ali ne sprevidite, da se bo mogla zdaj možiti?“

„Se ve da, se ve da.“

„In vaš France ženiti?“

„Hm!“

„Ali, da nimam prav, boter?“

„Prav res prav,“ poverjuje Matevževce in oblizuje kozarec. Oba molčita. Potem pogleda Matevževce Racarja in Racar Matevževca. Ujela sta se z očmi.

„Kakšina bi bila vaša misel?“ popraša Matevževce.

„Vzeti se morata,“ pravi Racar.

„Pa ne pojde. Župan mi ne spomni nič več o tem.“

„Da bi ne šlo! On se mora ženiti, ona se mora možiti, kaj je treba še? Da eden to reč prične. Župan čaka, da bi ga vi ogorčili, to je cela vganjka. Da pa ne začne nobeden izmed vaju, bom vredil jaz vse. Tje v nedeljo pojdem k županu, če vam je prav.“

Matevževcu bi Racar ne bil mogel bolj ustreči, kakor s to ponudbo. Zato ga pa tudi začneta piti oba iz ene merice in jo polnita in praznita do tamne noči. Zraven pa vredita vso prihodnost.

Drugi dan pa je šla zopet novica po celi vasi, da bode France županov zet. Brodnika sta jo slišala več kot dostikrat, ko sta prevažala ljudi, pa sama med seboj nista zinila besede o tem; smilil se je eden drugemu.

Nekaj dni potem gre Lovrè proti vasi gori, kar pridirja od župana Marjeta vsa plaha, in teče skozi vas. Zdi se Lovretu, da je objokana in da ihti. Ne razumevši, kaj to pomeni, in kaj se je moglo zgoditi pri županu, gre zamišljen za njo. Kar jo zagleda zopet, ko stoji na pragu ene hiše in za roko derži Fuča. Lovrè gleda od daleč, kako sili vanj, in da ga prosi nekaj, pa Fuč se noče nič kaj udati njenim željam, temuč zamišljen stoji pred njo, in maje z ramama, kot bi mu ne bilo vse razumljivo.

„Oh Fuč!“ prosi Marjeta, „kaj se vendar obotavljate tako. Morabititi je še mogoče kaj rešiti; če se pa mudiva dolgo, lahko vse pogine, preden prideva nazaj. Liska je padla, še preden sem vas

šla iskat, in Mavra in Zelena ste komaj še sopli. Rešite saj drugo živino! Oh Fuč, gotovo je nesrečni ceptec kriv vsega tega.“

„Ceptec?“ popraša Fuč, kakor bi se spomnil na nekaj, česar je že davno pozabil. „Ali si ga šla mar kopat?“

„Zakaj ste mi svetovali to strašno reč?“ toži Marjeta in si briše oči.

„In kako se ti je godilo, kaj je vspeh iskanja?“

„Še tisto noč so mi umerli teta in jaz — —“

„In ti?“

„In jaz sem obnorela.“ Na glas zajoka dekle. Fuča to nekoliko prime. Pozabil je bil že davno, da ji je kaj nasvetoval, ker si ni mogel misliti, da bi boječe dekle moglo iskati ob polnoči takih reči. Kjer se imenuje polnoč, se še možakom ne zaupa veliko. Fuč je bil prav izversten mazač, sam ni dosti verjel na take vraže, mazaril je le, da so ga častili ljudje, in da je včasih zaslužil kaj okroglega. Ko mu pa spomni Marjeta ceptec, in kar se je prigodilo strašnega, se mu vendar le posili misel, da bi ta koren res znal imeti čudno moč, ktera se mu pripisuje navadno. Teta namreč, si misli, je bila zoper to Marjetino slabost, kakor je imenovala njeno ljubezen, pri županu pa je veljala veliko njena beseda, in če bi bila Marjeta omečila očeta, bi bila še čudna težava omečiti teta; govoriti pa v tej zadevi je imela pravico zavoljo premoženja. Teta toraj je proč. Treba je še omečiti očeta, in morebiti ga skuša ceptecova moč s tim, da mu zmanjšuje bogastvo, in zato cepa njegova živina. Vse to je tako očitno, da Fuč ne dvomi trenutka dalje o moči ceptecovi. Naglo preudari v duhu vse to, in pomisli, da je treba pametno ravnati, da ne vjezi koga zoper sebe.

„Kdo je tega kriv? reče Marjeti. „Jaz gotovo ne. In ti? — skoraj bi rekel — da. Če se najde tu ali tam kak mož, ki prekosi s svojo modrostjo navadne ljudi, je njegova dolžnost, po moči pomagati vsem, ki potrebujejo pomoči. Ti si prišla k meni, mi tožila svojo nesrečo, in me prosila za pomoček. Nasvetoval sem ti ga, pa moja dolžnost ni, in le redkikrat je mogoče, iskati, koliko je v sercu poguma, strahu, ljubezni in družega tacega, kar človek ne nosi zapisanega na čelu, na čemur je pa vendar vse ležeče, da je zadovoljen s pomočkom. Kar jaz nasvetujem, pomaga gotovo, pa preden pomaga, pridejo včasih čudne reči, in da se te prestanejo, je treba poguma in ljubezni. Dal sem ti gotov pomoček, pa zakaj se treseš pri njegovih nasledkih? Marjeta, Marjeta, nekaj ti manjka, in to je ljubezen.“

„Pa kdo vam pravi to?“

„Tvoje obnašanje. Prava ljubezen ne pozna nobene meje, in se ne trese pred nikomur. Kakšina je tvoja ljubezen?“

„Saj ne rečem nič zoper to, le to me boli, da ste mi dali pomoček, ki mori ljudi in živino.“

„Ne morem pomagati,“ reče Fuč majaje z ramama. „Pomoček ni najden samo zate; to je njegova moč, da spravi povsodi s pota, kar je na poti. Teta je bila nasproti tvojim željam, zato je mogla umreti, bogastvo ti je na poti, zato se mora zmanjšati. In Bog vé, kako se bo še zmanjševalo, če se očetu ne odpró oči pred časom. Prosimo Boga, da dá možu v pravem času spoznati, kar je treba, ker povem ti, Marjeta, bojim se za njegovo življenje.“

„Za božjo voljo, kaj sem storila!“ zavpije dekle preplašena, in si zakrije oči. Stresla se je, da jo komaj držijo noge. Fuč pa naglo reče:

„Pojva gledat, če je mogoče kaj pomagati. Pa če je ceptec kriv živinine bolezni,“ pristavi z glavo majaje, „ne bo pomagala nobena reč.“

Za roko prime ubogo dekle in jo pelje od hiše.

Pri županu gre vse v kolobar. Družina leta, kot obnorela, okrog živine, in stari župan ji ukazuje; pa njegov obraz je tudi zlo prepaden. Fuč ogleduje živino, in v eno mero daje svête, dobre in slabe, kakor mu padajo v glavo. Pa vês trud je zastonj, živina za živino pada, in preden je noč, ni več ene žive v županovem hlevu. Goveda in konji, vse je poginilo. —

Preteklo je zopet nekaj časa in stari župan si je že nekoliko iz glave izbil nesrečo, ki ga je bila zadela tako hudó. Bil je še zmiraj premožen, in s časom, si je mislil, se bo zacelila tudi ta rana. Po vasi so sploh govorili, da je bilo pri županu narejeno ali zacoprano, in Racarja je prestrašilo to tako, da je odložil snubitev za nekaj časa. Župan sam pa je mislil, da je bil zavdal kak hudoben človek živini, jezilo ga je le, da ni vedil nikogar dolžiti.

Lovreta je tudi to v srcé bolelo. Sicer ni imel mervice upanja, da bi kdaj dobil Marjeto za ženo, sam sebi se je že zdavnej zdel prepričan, da so bile njegove želje previsoke. Bolela pa ga je vendar nesreča županova, ker tako je postalo premoženje Marjetino manje; nesreča očetova je bila prav za prav nesreča edinega njegovega otroka.

Pa Racar se je premamil na novo, in naenkrat se je raznesel zopet hrup po vasi, da bo Matevževčev jemal županovo. Sam s seboj je bil Racar že vse vredil, le pri županu, kjer je bilo naj bolj potreba, je bilo naj manj vredjeno. Stari župan se je zmiraj ogibal vprašati Marjeto, če ji bo možitev po volji! Odkar je bila namreč tako hudo bolna, je vse bolj spoštoval njene želje, in se zlo bal, ji kaj žalega storiti. Pa vse to ni nikakor zaderževalo une govornice po vasi. Brodrikoma ni ostala neznana.

Nekega večera — bila je že ura devet, ko sta prišla kmalu eden za drugim iz vasi, kjer sta bila po svojih opravkih — je bil Lovrè posebno čmeren. Slišal je bil o zadevah županovih, več kot je pre-stati mogel. Ves nevoljen se valja po postelji, ni mu mogoče zaspiti.

Kar se mu zdi, da sliši glas zvona. Na-se vleče in posluša. Res čuje udarke zvona, pa počasi pojó eden za drugim — plat zvona bije.

„Jernej, ali slišiš? Plat zvona!“ reče preplašen.
„Gorí gorí!“ zavpije Jernej in plane iz postelji. V hipu sta napravljena oba, in dirjata gori v vas.

Rudeč svit je razlit po nebu in jima kaže pot. Ko prisopeta na plan, zagledata plamen v sredi vasi. Županova hiša stoji v ognji. Kakor daleč sta stanovala brodnika, sta bila vendar zlo med prvimi zraven, mežnar namreč je bil ponevedama prvi zagledal ogenj, in udaril plat zvona, ko je še vse spalo pri županu in po vasi.

Ljudje vrejo od vseh strani k ognju. Da bi rešili kaj županova, ni bilo misliti; ali varovati je bilo treba sosedne poslopja. Ogenj se je bil začel, kakor je bilo viditi, na več krajih na enkrat, in je zgrabil z neznano naglostjo celo poslopje, preden so ga bili zapazili ljudje. Župan je na pol opravljen se rešil iz hiše.

„Marjeta, Marjeta!“ upije ves plah in dirja krog hiše iskaje hčer. Misлил je, da je ušla iz hiše pred njim, pa ni je najti nikjer. Spala je v izbi pod streho, in ni čutila nevarnosti pred, da je stalo v ognji celo poslopje.

„Pomagajte za božjo voljo!“ se zdaj zasliši njen glas skozi okno pod streho. Poskušala je bila, zapazivši nevarnost, ubežati po stopnicah, pa veža je bila polna plamena in dima, mogla je nazaj. Pod oknom pa je gorela cela kreda derv.

V tem trenutku pridirjata brodnika k ognju. Na prvi pogled spozna Jernej Marjeto. Kot zid obledí v obraz, kot okamnjenemu mu zastanejo noge.

„Vode!“ zavpije na glas, in potegne prvi ženski zraven sebe posodo z vodo iz rok, ter si zlije vodo čez glavo. Memo teče druga ženska z rjuhami, da bi jih pokladali mokre na sosedino streho. Potegne ji jih iz rok, jih pomoči v vodo in plane ž njimi v vežo.

Sila je bila velika. Pa vsem ljudem zastanejo roke, ko ga vidijo skočiti v plamen.

„Nobenega ne bo iz ognja!“ kličejo plahi tù in tam.

Pa malo trenutkov in brodnik prisope iz hiše. V rjuhi zavito nese Marjeto, pa obleko obeh že liže plamen. Od vseh strani ju polijajo z vodo, da ju rešijo.

„Brate, ljubi brate!“ kliče Lovré, padši Jerneju krog vrata. Zgoli veselja ne more izustiti več. Pa Jernej ga posluša malo.

„Pomagaj, da jo spraviva v kako hišo!“ mu veli, ko vidi, da je po obleki pogašen ogenj. Vzdigneta jo in neseta k sosedu. Za njima teče stari župan; pozabil je, da mu gori pohištvo, skerb mu je le za ljubo hčer.

Hiša in skoraj vse poslopje je pogorelo. Sosedne pohištva pa so obvarovali vse škode; vetra ni bilo čisto nič tisto noč, in gosto drevje je bilo v veliko korist.

Marjeta se je otresla kmalu. Pa ostala je neka otožnost in po-bitost v njenem obrazu, vidilo se je, da terpi, pa da noče ali pa si ne upa, razodeti vzroka. Nesrečni ceptec ji je rojil po glavi, njemu je zopet pripisovala nesrečo, ki je zadela starega očeta. In tresla se je kot šiba, če je pomislila, kar ji je rekel Fuč o očetu :

„Bojim se,“ je bil djal, „za njegovo življenje.“

Hišo so zidali iz novega pri županu, in tačas ni bilo misliti na možitev. Ko je bila pa dodelana, je obšla želja, dobiti zeta, bolj kot kdaj župana, ker zadnji čas so mu bile skerbi in nesreče hudo pobelile glavo, in želel si je že pokoja. Pa Matevževce se ga je, odkar je bil pogorel, nalašč ogibal, in le po raznih potih zvediti skušal, koliko še kaj premore. To je župana neznano žalilo.

Enega dne sedi sam z Marjeto v hiši, in premišlja vse te reči. Bolj in bolj spoznava, da mu je treba zeta. Pa Matevževce se mu je zameril popolnoma. Torej reče: „Matevževčevega ti ne silim več, Marjeta; ako ti ni všeč, ti ne bom nikakor zameril.“

Marjeta, ki je že tako dolgo pričakovala priložnosti, da bi odkrila očetu, kar ji peče vest, se stori pogumno, in mu odkritoserčno pove, kaj je storila, in zakaj so prišle vse nesreče čez hišo. Jokaje ga prosi, naj ji odpusti, da je segala po takih pomočkih, ker ni vedila, da bodo imeli take nasledke. „Fuč,“ mu pravi, „se boji za vaše življenje, če se ne daste omečiti; prosim vas pri Bogu! bodite milostljivi z mano in z Fučem, on je nedolžen pri moji pregrehi. Pustite mi Lovreta, srečna bova skupaj, in vi pri nama!“

Stari župan je debelo gledal pri Marjetinem pripovedovanji, zmiraj bolj ga je grabila jeza. Svoje dni sicer nikdar ni prav verjel vražam, in tudi zdaj se mu zdi neumno vse to, pa ko mu pravi hči: „Fuč se boji za vaše življenje,“ ga vendar nekako merzlo obide po životu.

„Fuč toraj ti je nasvetoval ceptec, in koliko si mu plačala za svet?“ jo vpraša ves togoten. Obšla ga je namreč misel, da je morebiti Fuč za plačilo napravil vso hudobijo.

„Nič, prav nič,“ odgovori Marjeta. „Le ker mu nisem dala mirú, mi je storil to, on pač sam ni vedil, kaj mi je svetoval.“

V svoji jezi ukaže župan Marjeti iz sobe, in premišljuje, kar mu je povedala. Več dni ni bil za nobeno rabo. Da Fuč ni storil teh hudobij, se je dostojno prepričal. Mislil je večkrat tudi na brodnika, pa Lovrè je bil, ko je gorelo med prvimi pri ognji, in je delal, kot bi gorela njegova lastna hiša. In Jernej, kako bi mogel biti Jernej hudodelnik, on ki mu je s smertno nevarnostjo rešil hčer iz ognja! Nikogar na svetu ni vedil dolžiti z dobro vestjo. Zatorej mu je šla povest Marjetina k sercu bolj, kot bi bil kdo pričakoval. V svojih mlajših letih je bil slišal mnogo o vražah, in vcepile so se povesti globoko v otroško sercé. Pozneje je spoznal njih ničnost, in se jim smejal, kot marsikdo, komur res ni vsaka plahta bela žena.

Pa vse to je tako kot marsiktero drevo. Posekano je, ni debla, ni veje, ni peresa — pa korenina njegova še dni zaterta: kako lepo spomladno jutro se prikažejo zeleni izrastki, korenina je pognala zopet.

Počasi sa je unesla županova jeza. Nekoliko iz strahú, nekoliko iz ljubezni do svoje hčere, nekoliko pa tudi iz hvaležnosti do hrabrega brodnika, ki jo je rešil iz ognja, je dal njegovemu bratu Marjeto za ženo.

Po vasi so govorili to in uno o tej poroki, kakor vedó prehtovovati vsako reč. Ženitvanje ni bilo ravno naj veselejše, zato ker se je stari župan še zmiraj nekoliko čmerno držal; pa poroka je sklenila dve serci, ki ste se ljubile; bil je ta dan za nju lep dan.

(Dalje in konec prihodnjič.)

Ošabnežu.

(Spisal Fr. Cegnar.)

Stoji ošaben hrast na gori,
Na nebo z verhom se opira,
Sosede svoje zaničuje,
S posmehom na-nje se ozira.

Dervar s sekiro gre na goro
In tam pod hrastom se ustavi,
Sekira smertno pesem poje,
Na tla teledi hrast gizdavi.

O ti, ki zaničuješ brata,
Ker več prejel si od Gospoda,
Ozri se! stopa ti na pèto
Nemila hrastova osoda.

V. M. Kramerius.

Ravno kar mi je prišla v roke mala knjižica z nadpisom: „Život a působení Vaclava Matěje Krameriusa.“ (Življenje in djanje V. M. Krameriusa), ktero je v českem jeziku spisal g. A. Rybička na Dunaju. Pač hvale vredno djanje: popisovati življenje mož, ki so posvetili vse sile in moči službi svojega naroda. Morebiti poreče kdo, kaj mi je mar Krameriusa, saj njegovo imé dans pervokrat slišim, saj ne segajo njegove zasluge dalje, kakor do meje njegove domovine, kaj mi je toraj mar možá, ki ni slovel ne po svojej globokej učenosti, ne po svojih trudih in po svojih velicih delih v službi narodovej ali državnej! Pa — Kramerius je sin naroda československega, ki nam je v rodu po svojem jeziku in po svojih običajih; njegova delavnost, njegovo djanje spada v dobo viharno in razsodivno v življenju narodovem; v tem kritičnem času je bil Kramerius mož visoke misli, žlahtne besede in blagodušnega djanja. Zanimivo in podučivno je tudi za nas njegovo življenje; nate torej kratek posnetek iz životopisa tega imenitnega Slavjana.

Za zlatimi časi česke književnosti v 15. in 16. stoletju, ko so sloveli učeni možje: Konač, Kocin, Veleslavin, Žerotin, Komensky in

še sila drugih, ko se je glasila česka beseda v domačem in v javnem življenju, v cerkvah in po šolah, pri gospodnjih zborih in v sodnijah, ko se je česki jezik bolj in bolj izobraževal in se po iznajdbi tiskarske umetnosti širilo čedalje več koristnih knjig med ljudstvom, za temi zlatimi časi je nastopila prežalostna doba za česki narod in za njegovo književnost. Sovražne razpertije, kervave vojske, meč, ogenj, glad in morije, nemilo preganjanje in zatiranje, vse to je žugalo Česko pahnuti v brezдно pogubno. Kar je bilo českega, vse se je sramotilo, zatiralo in pogubljaló; česke spise in knjige so kot neverške in škodljive sožigali; česki jezik je bil pregnan iz šol in sodnij, — takó daleč je prišlo s českim narodom, da so nekteri previdni možje že dvomili, ali bo doživel še kakih dvajsetih let. Učeni Aeneas Silvius je celó prerokoval, da pride skorej čas, kedar bode Čeh na Praškem mostu, česki govoreč, tako redka stvar, kakor jelen z zlatimi rogovi. Za te prežalostne dobe v življenju českega naroda proti koncu minulega in v začetku sedanjega veka je živel in se trudil naš Kramerius, kakor se more dalje brati v omenjeni zanimivi knjižici.

Kramerius, 9. februarja 1759 v Klatovih rojen, je prišel po doveršenih gimnazijskih naukih v domačem mestu l. 1775 v Prago, kjer se je učil matematičnih in modroslovnih vednosti. Soznanil se je tu z nekterimi slovečimi možmi, kakor so M. Pecl, F. Prochazka, J. Dubrovsky, R. Unger, K. in V. Tham itd., ktere je zdramila in zedinila nevarnost, ki je protila českemu jeziku in česki narodnosti. Ta majhena peščica verlih in narodoljubnih mož je iz globokega spanja budila svoje rojake z izdavanjem starih českich spisov in s svojimi lastnimi dušnimi izdelki, da bi se v bran postavili silnej nevarnosti. Pridružil se jim je tudi Kramerius, ki je po dokončanih modroslovnih naukih razun pravdoslovja, ktero je potem poslušal, najbolj goreče prebiral staročeske spise, da bi se vredno pripravil za svoj poklic, ktere ga si je izbral po svojem znotranjem nagibu. Njegovi prijatelji so ga priporočili vitezú Neuberškemu, pri katerem so se zbirali tedaj vsi rodoljubni Čehi, kterih število ni bilo ravno veliko. Vitez Neuberški, ki je podpiral vse, karkoli je bilo v zvezi s povzdigo in omiko narodovo, je prijazno sprejel iskrenega mladenčca, ter ga izvolil vrednika svoje česke knjižnice in oskerbnika svojih sinov. Tu v domu Nebergovem je imel Kramerius še lepšo priložnost, soznaniti se z vsemi staročeskimi književnimi ostanki, kterih je bogati žlahtnik pogosto z dragimi denarji kupoval, da bi jih ohranil pogube. V tem času se je prav za prav pričela književna delavnost Krameriusova; zakaj v družbi z imenovanimi možmi je pomagal izdajati stare česke pesme Lomnickove, Radlinskove itd.; skladal je tudi sam česke pesme ali jih je prestavljal iz nemškega s tim namenom, da bi pokazal sposobnost českega jezika za pesniške dela. On je tudi izdal nekoliko krajših spisov v obrambo deržavnih reform za presv. cesarja Jožefa II., ktere ga blage misli nekterim niso dopadle. Leta 1788 so prišle na

svitlo njegove zbrane pesme pod naslovom: „Noví čeští zpěvové pro krásné pohlaví (za krásni spol).“

Pa Kramerius ni dolgo uživiljal Neubergove podpore; nemila smert je ugrabila blagega moža, českemu narodu največega dobrotnika. Prisiljen je bil, si poiskati druge pomoči, ktere je še le našel po dveh letih. Nek g. Schoenfeld je dobil dovoljenje, da sme izdajati česke novine. Za te novine, ki so izhajale pod napisom „Šoenfeldske císařské kralovské poštovské noviný“ enkrat v tednu, je naprosil g. Schoenfeld Krameriusa za vrednika. Da je bil verli mož tu na pravem mestu, je vsakdo previdil. Njegove novine so se kmalu po deželi prikupile vsemu českemu narodu. Pa tudi po drugih potih si je prizadeval za omiko in poduk svojega naroda. Spisoval je več kratkih zabavnih, podučnih in pobožnih spisov, ki so bili tako po domače in v tako lepem jeziku pisani, da so se dopadali vsem od kraja. Leta 1787 je jel na svitlo dajati: „Nový kalendář tolerancí pro český narod katolický a evangelický;“ bil je prepričan, da je to edina pot, po kateri se more razširjati čitanje tudi tam, kjer se knjige sicer nikdar ne čitajo. Razun navadnih pratičnih reči je obsegal ta koledar mnoge podučne in kratkočasne sestavke. Leta 1789 je prosil Kramerius, da bi mu dovolili izdavatí lastne novine, ker se z Schoenfeldom ni mogel ravnati; te njegove novine so izhajale vsako saboto po imenu: „Krameriusove c. kr. vlastenske Noviný.“ Ob ravno tem času je tudi prišlo na svitlo več podučnih in kratkočasnih spisov njegovih, n. pr. „Laudonův život,“ „Kšaft nebo poslední vůle J. c. m. Josefa II.,“ „Modlitba Josefa II. pro svůj lid,“ „české amazonky“ itd. Tudi za igrališče, v katerem se je jelo že l. 1785 v českem jeziku igrati, je pripravil nekoliko iger; najrajši pa je spisoval in na svitlo dajal potpisne in zemljopisne knjige, o kterih je vedel, da jih ljudstvo posebno rado prebira. (Začele so se ravno tedaj francozke vojske). Leta 1795 je vzel v najem tiskarnico in bukvarnico, ktero si je tako vredil, da je kmalu postala središče tedajšne česke književnosti. Njegova kupčija je daleč okrog slovela po českej, moravskej in ogersko-slovenskej deželi. Najimenitniši spisi, ki jih je v poslednjih desetih letih minulega veka dal na svitlo, so bili: staročeski spis „Letopisové Trojanšti,“ sedmo izdanje „Ezopovih basni,“ „Mandivilly rytira anglického cesta po světě,“ „Příhody Vaclava Vratislava z Mitrovic v tureckém zajetí,“ za tisk je tudi pripravil Gynterodovo česko prestavo Xenophontove Cyropedije itd. V začetku tekočega stoletja je pridajal svojim Novinam, ki so imele že čez 1400 naročnikov, posebno prilogo, v kterej je podučeval svoje rojake v zemljopisu, post. o Egiptu, o iztočnih Indijah, o Palestini in Arabii, kako je Kolomb Ameriko našel itd. Knjiga „Přítel lidu,“ ki je prišla l. 1806 v dveh zvezkih na svitlo, je bila tako rekoč nadaljevanje te priloge in je obsegala mnogo podučnih sestavkov, p. „chvala jazyka slovanského, povzbuzení k čítání chronik“ itd. — Verh tega je pisal Kramerius izvirne povesti za alma-

nah „Hlasatel český,“ ki je bil namenjen bolj izobraznim Čehom; vredoval ga je prof. J. Nejedly. Takó neutrudljivo se je poganjal za povzdigo svojega naroda od l. 1782 do 1808, v katerem letu je sladko v Gospodu zaspala blaga duša v preveliko žalost vsega československega naroda. Zguba je bila prevelika: Kramerius ni bil samo učen in marljiv pisatelj naroden, in je poznal potrebe svojega ljudstva bolj od vseh svojih verstnikov, bil je tudi podvzeten tiskar narodnih knjig in izversten bukvar, ki je v zavezo stopil z vsemi bukvarji na Češkem, Moravskem in Slovenskem. Njegovo imé je bilo toliko spoštovano med československim ljudstvom in toliko ljubljeno, da ljudje dolgo niso hteli verjeti prežalostnemu glasu, da je umerl Kramerius, ki jim je dajal toliko lepih knjig, da so pogostoma popraševali, je li resnična ta bridka resnica.

Na koncu še nekaj čertic iz njegovega življenja. Kramerius je bil v prijateljskej zvezi z vsemi českimi rodoljubi; mladi in stari so se zbirali okoli njega in ga popraševali za svét. Poganjal se je za edinost českoga spisovnega jezika; zeló ga je užalilo slišati, da se hoče Bernolak odcepiti in upotrebovati ogersko-slovenščino tudi v pismu. Mnogo prijateljskih listov mu je pisal in ga prosil, da naj bi ne slabil še bolj slabih močí narodnih. Gledé sloga se je natanjčno ravnal po ljudskem jeziku in po staročeskíh izgledih; visoko je cenil čistoto v besedi, pa je ostro sovražil besede iz novega brusa. Terdno je bilo njegovo upanje v napredek narodne stvari, če ravno so možje, kot Dubrovsky, o njenem uspehu že obupovali. Materni jezik mu je bil največa dragotina; večkrat je djal: „kakor ni mogoče si misliti domovine brez ljudstva, ravno tako ni mogoče si misliti ljudstva brez lastnega jezika, in kdor tega jezika ne ljubi in ga ne izobrazuje, kakó bi se mogel ponašati, da v resnici ljubi svojo domovino!“

Prepričani smo, da se nikomur nismo zamerili s temi versticami, po katerih smo skusili soznaniti Slovence z življenjem moža, ki se je toliko trudil in poganjal za slavenski jezik in slavensko narodnost. Pristavljamo le še gorečo željo, da bi skoro tudi brali životopise prvih buditeljev narodnega duha med Slovenci, n. pr. Vodnika, Jarnika in drugih.

V. J.

Mythologične drobtine.

(Po narodnih pripovedkah priobčuje Dav. Terstenjak)

XV. 0 Somovici.

G. V. J. me je v prvem listu letošnjega Glasnika opomnil na Somovico. Že g. F. Pohorski je v „Novicah“ priobčil, da somovico jelen jé, in zategadelj nikdar ne zboli. Takšno zel večne mladosti in neumerljivosti tudi poznajo Horvati, kakor je g. M. Valjavec v „Novicah“ povedal, in vso povedko vzel tudi med svoje tiskane „pripovjedke.“

Kakšna je somovica, mi doslej še ni znal kdo povedati. Ker imamo toliko enakih poznamovanj za mythične bitja z vedskimi Arjani, je lahko mogoče, da Somovica opominja na indiško Sôma. Kakor Lassen (Indische Alterthumskunde, str. 789) piše, pripravljajo Indi Sôma iz zeli „sarcostema viminalis.“ Sok te zeli se zmeša z mlekom in ječmenovo moko; tudi vzamejo nekšno divje žito, in vse to se skvasi in pije. Lassen izpeljuje Sôma iz korenike su, stillare, crescere, generare — in reče, da je pomen besede enak besedi in du, kaplja, Tropfen.

V Vedah se razločuje dvojni Sôma, zemeljski in nebeški. Zemeljskega delajo tudi iz „Asclepias acida. Ta z mlekom zmešani sok se je rabil za daritev že pred ločitvijo Indov in Mêdoarjanov (glej obširniše: Windischmann „Ueber den Sôma und Haomakult“ Verhandl. der Münchner Akad. 1844.) — V Zend - Avesti se veli, ker je sansk. glasnik s v zendščini = h — Haoma. Imeni Sôma in Haoma ste se pozneje prenesli na boga mesca, kateremu so stari Arjani pripisovali obrodilno, obživljaljočo moč v naturi, kakor se posebno v zeliščih očituje. Zato v Bhagavat Giti (XV, 13) stoji: „Jaz Sôma zemljo prešinem, živali redim s svojo močjo, redim vse zelišča, obračaje vse v sôk, kateri njim daja ukus.“

Nebeški Sôma, katerega indiški Zeus — Indra pije, preden velikane pobija, pa so, kakor Mannhardt razlaga: „die leichten an den Bergen hangenden, oder am sich aufklärenden Himmel sich hinziehenden Nebelwolken“ — „das Wolkengewässer.“ — Ker iz korenike su, stillare, imamo: Sava, Savica, kar v sanskritu in slovenščini pomenjuje: voda, reka — stillans, fluens, je tudi mogoče poznamovanje sôma. Valvasor omenja kranjske reke Somovica ali Samovica.

Iz korenike su, stillare, crescere in generare, pa je tudi sansk. soma, breg; primeri: mogila, berdo iz magh in vredh crescere, zato: Somina, planina v Hercegovini (Vuk rječnik s. v.) somen, visok, velik; primeri: magnus iz korenike: magh; som, silurus glanis, popravem: velika namreč: riba. Na indiško Sôma opominja tudi serbsk: samun, somun, panis delicatior „Somun je svagda u kiselo umiješen, piše Vuk (rječnik s. v.) primeri: Sôma iz soka „sarcostema viminalis“ in ječmenove moke.

Po vseh teh prikaznih bi sam verjel, da ste besedi Somovica, Somun blizo enak indoperski: Soma — Haoma.

*) Indiški komentator Sâjana Sôma izpeljuje iz Sa + Uma, (glej Taitto Arany X, 1. 15) to je: z Umo združeni. Uma po Kuhnu: „Das strömende Wasser.“

Glasnik literarni.

Še nekaj zastran beril Miklošičevih.

(Dalje.)

Rekli smo, da treba gledati po misli g. M. — pa tudi drugih učenih mož — tudi na število t. j. na večino našega ljudstva, ker se množica ne uklanja rada peščici. Ne veste li, da je „om“ nekterim še zdaj tern v peti, dasi nas govori tako bojé polovica samih Slovincov po „stari pravdi.“ Če pa zabavljajo takim oblikam tako, kakor smo slišali, kako bi obirali take, ki so le še v kakem kotičku doma! n. pr. kamenna klop, „kamena, mesenca ali meseca itd. Ker izgovarjamo zdaj камъ, мѣсьце (celó mesc), zato se sklanja oboje tako kakor n. pr. oven (овъ), pevec (—ъ); vendar pravimo razun: kamnje, mesčina tudi še bolj po starem kamenje, mesečina. -- Tudi mi vemo, kaj pomeni prav za prav „kamnat,“ pa smo slišali na lastne ušesa Bog zna kolikokrat tudi rêči: „kamnata miza;“ vendar naj se slobodno umakne „kam[e]niti“ s „kamenno“ vred zbog večine. Iz čijih kot iz Miklošičevih knjig smo se naučili, da bi bilo treba po železnih pravilih pisati namesto: mučno, mučivec, mučiti, sužnost, minul . . . tako le: močno, močivec, močiti, sóžnost (VI. 16, 20, 25); ali g. M. ni slišal nikdar nikjer in ni mogel z nami vred nikakor zvediti, da govoré kje res tako (o); to pa vemo dobro, da pravijo n. pr. pri nas doma: muka, mučiti, mučno, tuga, tužen, sužen, sužna (sužnik, -nica) sužnost, čeravno nadomeščujemo strsl. ѣ (a = oⁿ, o^m) v vseh drugih besedah z o (ó); vendar pravimo tudi pri nas: miniti, vzdigniti, mahniti . . . (ne pa: minoti: vzdignoti . . .). Glejte prijatelj! da ne terpi tudi slovenščina železnih pravil. Le peščica Slovincov govori še „noti“ (glag. II. v) Zato je vzel g. M. v berila rajši končnico „niti;“ celó svojo pisavo brez zamolklega (pologlasnega) e pred r^{om} je popustil (v berilih), čeravno uči od nekdej, da je tak r (pred soglasnikom) samoglasnik tako, kakor je bil v sanskrtskem in staroslovenskem (I. 230), čeravno veli ravno ondi: „die slovenischen grammatiker sind indessen nicht zur erkenntniss der vocalischen Natur des r gelangt, indem sie serce, terpeti und sogar kardelo schreiben — bloss in den für die ungrischen Slovenen gedruckten Büchern wird richtiger srce, terpeti u. s. w. geschrieben, so dass auch hier die einfalt richtiger sieht als der Verstand der Verständigen.“ Zbog večine je spremenjal že v natisu tudi „jega,“ „jemu“ itd. (kakor pravijo še pri njem doma — okoli „Lotmerka“ bolj po starem) v „njega, njemu“ . . . samo, da bi bil mir, potem ko je zvedil, da so zabavljali nekod že poprej hudo hudo zbog „jega,“ „jemu;“ v naglici se je spregledal (ali pa tiskar ni popravil tega) le na kakih 3 ali 4 mestih. Kdor je imel že kaj z natisom posla, ta bo vedil, kako lahko se to zgodi!

Besedama „učenik“ in „odrešenik“ primerite nemško „Bedienter, der Bediente“ nam. der bedienende; „učnik,“ „odrešnik“ ne pravijo

menda nikjer; tako ne pravijo pravi Slovenci menda več nikjer (s) solncem, sercem, učencem,“ čeravno še po starem (pa ne povsod) (z) mečem, nožem, košem, solnce, sercé (ne pa: solnco, serco). — „Brezzen“ ni spačeno, ampak skrojeno po „neželeznih“ pravilih. Primeri temu srb. „bezdan“ m. s. in „bezdana“ (ž. sp.) v Vuk. srp. rj. 20; zastran *d* prim. dalje „pozno“ nam. „pozno;“ spol se pa izverže včasih tudi v tujih jezikih brez kake druge spremembe (der teil; das erbtheil), pa se ne bi v besedi „brezdno,“ potem ko je izpadel poglavitni glas *d*! — Ne vemo, pravijo li še kje „brezdno“ ali brezno, — to pa vemo, da pravijo „brezen“ (m. sp.) tudi ondod, kodar ni še potihnil tako imenovani „srednji spol, kakor je potihnil n. pr. na Gorenškem. Izpod klopi s takimi besedami, pa za mizo ž njimi, pod klop pa s takimi (po nepotrebnem skovanimi), kakoršne so te-le: „posluževati se,“ „deloma,“ „izraz“, (nam. „beseda“) „izraziti se“ (nam. povedati), „naobraževati“ itd.

Včasih moramo kovati n. pr. „učene besede,“ imena za nove „znajdene“ reči itd. — take kujejo vsi narodi — ali le po nepotrebnem ne! — Naj povemo o ti priliki, da se pravi po Kranjskem „najti“ 1. finden. 2. entdecken, „znajti“ (= iznajti) pa erfinden. Ondod bi se mu smejali, „da“ kdo reče: Kolomb je Ameriko „znašel“ ali „iznašel“ namesto „našel.“ Tudi mi vemo, da se veli srb. „iznaći“ ausfindig machen, entdecken, finden; izumjeti, izumjevati pa erfinden; ali slovenščina ni serbsščina; strsl. se pa pravi „de statu mentis dejici“ (εξίστασθαι), „izumenije pa „dementia.“ Mikl. Lexic. 56. Če pa pravijo Slovenci zdaj kje res „izumeti“ za serbski pomen, stara slovenščina jim ne sme biti na poti, čeravno jo čislamo neizrečeno jako. (Konec.)

* „Novice“ so naznanile, da je nemško-slovenskega dela slovnikovega natisnjenih sedaj 108 pol do besede „Unterwind“ in so razodele tudi željo, da naj bi se prodaja slovnika v posameznih vezkih berž ko berž začela. Ta predlog novičnega vredništva moramo tudi mi skoz in skoz poterditi, ker se na vse strani kaže nar boljji. Željno pričakujejo vsi Slovenci novega slovnika; naj bi se torej prodaja ne odlašala več. — Ob enem so „Novice“ tudi naznanile, da je prišel na svitlo drugi natis Potočnikove slovnice (Grammatik der slovenischen Sprache). Namestu berila v 1. natisu je pridjana po Miklošiču izdelana „Lautlehre der slov. Sprache“ in pa „Bildungslehre der Nomina; verh tega pa še nauk od „Suffixov.“

* Blizo najimenitniši spomenik staroglagolskega pismenstva je tako imenovani Assemanov ali vatikanski evandjelistar. Ravno kar naznanja v „Zagr. kat. listu“ marljivi zgodovinar Dr. F. Rački, kanonik ilirske cerkve v Rimu, da je te dni doveršil prepisovanje tega preimenitnega evangelistarja in da ga bo dal, kakor hitro napiše za „Prolegomena“ nektere zgodovinske in kritične opombe, v zlati Pragi na svitlo. Ni dvomiti, da ga bodo vsi prijatelji starslovenščine z največim veseljem sprejeli.

* Bolgarski list „Carigradski věstnik“ naznanja, da bo začel po višem dovoljenju g. Cankov, znani bolgarski pisatelj, izdajati nov časopis v bolgarskem narečju. Izhajal bode pod naslovom „Bolgarija“ dvakrat na teden. — Ravno ta list tudi pripoveduje, da se je bolgarska literatura sopet obogatila z nekoliko knjigami jezikoznankega in veroznanskega obsega.

* Na Dunaju se natiskuje druga izdava pervega dela „historie literatury a řeči české,“ ki jo je spisal prof. A. V. Šembera. Ta zelo popravljena in pomnožena druga izdava bo imenitna za vse Slavjane posebno zató, ker bo obsegala staročesko chrestomatijo ali polno zbirko prikladov (izgledov) starega jezika in českega pravopisa od najstarše dobe do l. 1410. Vsi v chrestomatiji zapopadeni pisi bodo skoz in skoz verno posneti poleg svojih izvirkov, kar se tiče pravopisa, kratic, medpičij in celega obsega. Ta knjiga bo natanjčno kazala, kako se je menjal od časa do časa česki jezik in česki pravopis.

* Perva knjiga „ruske Beséde“ za l. 1859 obsega mnogo imenitnih sestavkov pripovednih in podučnih. Za nas Slovence je posebno zanimiv sestavek: „Slovenci,“ v katerem govori g. prof. V. Klun o slovenski literaturi v XVI. stoletju. Dalje se nahajajo v tej knjigi razun drugih zanimivih reči: „Zapiski Gavr. Romanoviča Deržavina,“ „krestjane na Rusi,“ „zapiski serbskago protoiereja Mateja Nenadoviča,“ „Otrivki iz pisem k ministru narodnago prosvěščenja o položenji Slavjan v Evropě od Pogodina,“ „Bosnija“ od Hilferdinga itd.

* Pred nedavnim so prišli v nemškem jeziku na svetlo sledeči, tudi za nas Slovence zanimivi, spisi: 1. „Max Büdinger und die Königihofers Geschwister,“ v katerem neimenovani pisatelj bistromiselno pretehtuje in spodbija Büdingerjevo modrovanje o kraljedv. rokopisu v Syblovi „Historische Zeitschrift.“ V tisku se nahaja še drug spis zoper Büdingerja od prof. Malocha v Jičinu pod naslovom: „Ueber die Behandlung der böhmischen Geschichte und Max Büdingers Oesterreichische Geschichte.“ — 2. „Slawische Ortsnamen der Insel Potsdam und der allernächsten Umgebung.“ Spisal ga je Dr. Cybulsky, prof. na vseučilišču Berolinskem in 3. „Böhmische Nationaltänze“ od A. Waldaua.

Glasnik iz domačih in tujih krajev.

Iz Beča. * Mnogo imam glasov, ali nij' mi lazno, nije mi kada povedati, vendar hoću jih nekoliko očitovati milomu Glasniku, da je raznese na vse kraje, kamo hodjuje. Ovde je vsim pravim domoljubom jako žal, da je „Neven“ po vsem uvenul, usahnul, zaglavlil: oni se tomu nisu nadjali. Oni sude, da njegova smert je velika škoda našoj književnosti, našem jeziku silna rana, našoj narodnosti žestok udarac, slabost, poguba. Po vsjoj Istri, po vsih onih otocih, po vsem našem primorju od davna ugodno vonjaju tudje rožice, tako, da za njimi neki naši ljudje pogibaju, da jih išću, kupuju, sade, goje, zale-

vaju, čuvaju, miluju: a za naše, dapače za svoje nemare, nehaju, neskrbe, po njih gaze i maste, skubu, gnjave, rižu, drobe. A nije ni veliko čudo, jer onuda naše cvetje je divje, neobdelano, pusto, pak nemami, nečára, neblazni. Zato smo se mi lani radovali i veselili Riečkomu Nevenu, zato smo blagoslivljali njegovo novo selo. Mi verovasmu, da će njegov miris liepo zavonjati, vse to dalje se širiti, tudjega cvetja miris mütiti, habiti, kvariti, iz naših vrtov i sadov izganjati, i naš nemarni ili otudjeli sviet vse to već sladiti: mi smo držali, da on bude méka i naslada mnogim po onih krajih. Po našem sudu imel je učiti jezik neke onudnje ljude, koji ga vsaki dan potrebuju a neznaju, ili samo napol, ili krivo, „pol miša pol ptića;“ jer su mu se odvadili i odvikli, ili su ga pozabili, bivši mnogo let medju tudjim svetom. Znamo dobro, kako onuda neki učitelji i govornici govore — jecaju! Vendar komu čast, tomu čast; jer neki, hvala Bogu, veruju, da učitelj ne potrebuje samo znanja, nego i jezik. Što koristi, da je ki otok pun zlata i srebra, ako nemoremo k njemu, ako neimamo ladje? Neven je imel učiti, putiti, kazati vse, što je našem narodu koristno, vse što je liepo, dično i slavno; on je imel dremļjavce búditi a nehajnike karati. Ovo smo mu mi prorokovali, kada se je ono iz Zagreba preselil a na Rieci naselil: ovim dragim dogodjajem smo se nadjali. Ali se tužni vele prevarismo, drugo dočekasmo! Jošće se nij' bil dobro nastanil, niti mirisati počel, a žalibog! nekoji ljudi údri po njem, hudaj ga, koliko moreš, piši svietu o tajno već nego očito, da novoselcu Nevenu za Boga nedaju zemlje, ni vode, ni sunca, koje bi ga toplilo, gojilo, živilo! Vsakako su mu želili smrt. Morebit su imeli pravo? Neka jim ga dà, gdo hoće, mi nećemo. Jer gdo je pomnjivo, mirno i pravično čitival Neven, opazival je, kako se g. vrednik muči i trudi i poti, kako zlobnim napastnikom odgovara, mnogim daje pravo, ako imaju pravo, a sebi krivo — kako vsaki pošten človek. Ni na jezik nisu se mogli tužiti, jer mu biaše vse to čistiji, vse to lepši, vse to bliži pravomu duhu našega jezika. Ali genitiv? To je zajec, komu su namerali, v koga su pucali; radi njega vse liepo biaše jim grdo, vse drago biaše mrzko, vse dobro zlo, vse sladko gatno. Ali koga nije samo rodila majka Slovenka ili Hrvatica, nego i govoriti naučila, tá dobro zna, kakov je on padež. Ja sam bil celih šestnajst lét meju čistimi, pravimi Hrvati, za tim sam osam lét ex professo pazil, kako su nam pisali naši otcí od IX. — XIX. vieka, k tomu kadagod sam dočul, da mi je blizu prišel koj Hrvat iz ké druge krajine, tèci ja k njemu, pak ti govori a ja slušaj. I v ovom gradu sam vže imal sreću govoriti s težaki mnogih naših krajev: vse i vsi stoje za Nevenovu formu, samo neki pisatelji 18. stoletja jesu krivo pomislili, da samostavnici imaju jednake ili jednolike padeže sa pridevniki! Ja znam ove pisce, oni su se v Italiji učili, pak svoj jezik zaboravljali. Ovde bih rad vse povedati, kako je bilo i kako je, ali se bojim, da dragomu Glasniku ne bi bilo po volji, zato neću ga srditi. Od tuge mi srdec puca — u drugih narodov vse to već je

novin, vse to več časopisov, vse to več knjig, vsakoga leta nešto naraste: a Jugoslovenom vse to manje ovoga, vse to manje onoga, u njih nije napredka nego . . .! Nu tēši me netko govorec: sada budete imali „Jadranske Vile.“ Ni one nemogu živeti brez pomoći, brez podpore; a pak i proti njim su uže pisali — prvo nego su nikle, prvo nego su se rodile!

„Kat. list,“ „Glasnik slov.“, „slov. Noviny“ i drugi časopisi rado su obznanili svojim čitateljem, da v Senju jošće žive „edino učilišće jugoslovensko, v kterem se predavaju vsi učni predmeti v narodnem jeziku. Ali to nije onde, nego v Sinju, koj grad je v Dalmaciji blizu Turskega, daleko od primorja, kde va Vlašku tikvu pušu. Da bi se probila! Ovde v Beču sta dva Franciškana, ktera se učita, da budeta učitelja v Sinjskom gimnaziju. A i v Senju je bilo vse hrvatski za mojega djakovanja: kolika mi biaše radost, kolika lahkoća! — S Bogom, dragi čitatelji!

* V Namestovu (v oravski stolici) je umerl 31. marca v 70. letu svoje starosti Martin Hamuljak, ki se je več kot 30 let neprenehoma trudil za svoj narod in za povzdigo domaće literature. Po vsej pravici se šteje on med prve buditelje naroda ogerskoslovenskega, ki so po imenu: Bernolac, Hollý in Hamuljak iz čistoslovenske in Palkovič, Tablic in Kollár iz československe strani. Geslo mu je bilo: „Narod, který se sám neopouští, nebyvá opuštěn.“

* Iz sedme „poslanice iz Rima o Rimu i naših stvarih,“ v Zagr. kat. listu, ki so vselej kaj želčne in zanimive, posnamemo tele drobtine: Prenesite se v mislih v prvi polovici mesca januarja v prostorno cerkev sv. Andreja dolškega, v kteri se vsako leto oznanja božja beseda v raznih jezikih. Kakor lani se je glasil tudi letos v tej cerkvi krasni in bogati jezik slovenski v poljskem in horvaškem narečju. Za rusko pridigo je bil tudi odločen dan in ura, pa oče Pečerina, namenjeni pridigar, je bil zadržan v Londri. Ker pa ni došel o pravem času t. j. 13. jan. ob enajstih, je bila namestu ruske pridiga horvaška. Pridigal je Dobrovničan o. Sabo Franković, ki slovi po celi Dalmaciji ne samo kot izversten govornik, ampak tudi kot skladatelj mnogih cerkvenih napevov. Če ravno je bila ta prememba naznanjena po novinah in posebnih listkih, je vendar prišlo poslušat božjo besedo mnogo mnogo Rusov in Poljakov. Po pridigi, piše g. Dr. R., je pošeptala neka ruska gospá svoji sosedi: „Razumjem istinabog, ali to nije ruski.“ Na to soseda: Dakako da je ruski, nu propovjednik za-teže na talijansku.“ —

Listnica. Zastran „Zornice“ naznanjamo, da smo prejeli za-njo podobšno Urbana Jarnika, Vodnikovega verstnika na Koroškem, in da podaljšamo po želji nekterih gg. pisateljev obrok za pripovedne in pesniške pise do konca mesca junija, za podučne reči pa do prvih dni mesca avgusta. — G. F. B. Hvala za poslani spis; — g. V. K. Hvala. Se bo zgodilo; — g. B. S. Obljubljene reči se bodo Glasniku prav prilegle; hvala za poslani spis; — g. F. O. Poslani pesmici bi bilo še treba semtertje prenarediti. Le marljivo se vadite! Če želite Glasnika, Vam moremo še z vsimi letašnjimi listi postreči. — G. S. Š. in A. U. Hvala!

Natisnil Janez Leon v Celovcu.